

Vlaamse Onderwijsinspectie

Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL
www.onderwijsinspectie.be

Aan mevrouw Zuhail Demir
Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Uw bericht van**Uw kenmerk****Ons kenmerk****Bijlage(n)****Vragen naar / e-mail**

Tom De Paepe (tom.depaepe@onderwijsinspectie.be)

Hilde Van Houte (hilde.vanhoute@onderwijsinspectie.be)

Henk Foriers (henk.foriers@onderwijsinspectie.be)

Telefoonnummer**Datum**

28/11/24

Betreft

Advies over de aanvraag door Federatie Steinerscholen (FSS) tot gelijkwaardigheid van vervangende eindtermen voor de eindtermen vastgelegd in het Decreet van 17 mei 2024 betreffende de onderwijsdoelen voor de eerste graad van het secundair onderwijs

Mevrouw de minister,

Gelieve hierbij het advies van de Onderwijsinspectie te vinden bij de aanvraag tot gelijkwaardigheid van de door de Federatie Steinerscholen (FSS) ingediende eindtermen ter vervanging van de eindtermen van de eerste graad.

Het betrof een aanvraag voor een beperkt aantal eindtermen voor twee sleutelcompetenties. De inspecteurs stelden vast dat de aanvraag ontvankelijk is en dat de vervangende eindtermen als gelijkwaardig beschouwd kunnen worden.

De decretaal voorziene hoorzitting vond plaats op 21 oktober 2024. Op 26 november stuurde de FSS een erratum.

Wij lichten ons advies in het vervolg van deze nota verder toe, met inbegrip van twee engagementen die de Federatie tijdens de hoorzitting uitsprak voor verdere aanpassing en verfijning. Eén daarvan is door het erratum reeds opgenomen. We zijn graag bereid om in te gaan op eventuele vragen van uw kant.

Met vriendelijke groeten

Katrien Bonneux

Katrien Bonneux
Inspecteur-generaal

Opdracht van de Vlaamse Onderwijsinspectie (VOI) vanuit de regelgeving

1. Advies voor ontvankelijkheid

De VOI moet de **ontvankelijkheid** van de aanvraag onderzoeken, zoals volgt uit art. 146 § 1 en 146 §3 van de codex.

De aanvraag is slechts ontvankelijk indien precies wordt aangegeven waarom de eindtermen, de uitbreidingsdoelen Nederlands, de ontwikkelingsdoelen of de specifieke eindtermen voor zijn eigen pedagogische en onderwijskundige opvattingen onvoldoende ruimte laten of waarom ze ermee onverzoenbaar zijn.

Voor de beoordeling van de ontvankelijkheid [...] wordt het gemotiveerd advies ingewonnen van een commissie van deskundigen en de onderwijsinspectie en wordt telkens de aanvrager gehoord.

De VOI adviseert om de aanvraag als **ontvankelijk** te beschouwen.

De Federatie Steinerscholen (FSS) geeft in haar dossier aan dat niet zozeer het gebrek aan ruimte voor de Steinerpedagogie aan de orde is, maar dat er bezwaren zijn vanuit de **onverzoenbaarheid** van de eindtermen met de Steinerpedagogie. Ze onderbouwt die onverzoenbaarheid precies. In sleutelcompetentie 6 (wiskunde, natuurwetenschappen, technologie, STEM) kiest de FSS ervoor om het leren werken met abstracte modellen zoals het deeltjesmodel pas op latere leeftijd aan te bieden. Voor sleutelcompetentie 8 (historisch bewustzijn) opteert de FSS voor een andere leeftijdsgerichte behandeling van de historische periodes. Deze eigen accenten zijn trouwens reeds ingebouwd in vorige, goedgekeurde gelijkwaardigheidsaanvragen voor de andere graden.

2. Advies voor gelijkwaardigheid

De VOI moet adviseren of de vervangende eindtermen **gelijkwaardig** zijn, op basis van een onderzoek of de vervangende eindtermen toelaten om gelijkwaardige studiebewijzen af te leveren (art. 146 §3 Codex):

Om een advies te formuleren over de gelijkwaardigheid, onderzoekt de Vlaamse onderwijsinspectie of de vervangende eindtermen toelaten om gelijkwaardige studiebewijzen af te leveren.

Datzelfde artikel somt ook de criteria op waarmee de gelijkwaardigheid wordt beoordeeld. De VOI heeft die vertaald in vier onderzoeksvragen¹.

¹ Bij criterium 3 a) en b) zijn de doelen die niet opgenomen zijn in deze aanvraag, geschrapt in de formulering. Ook de onderzoeksvragen zijn afgestemd op de inhoud van deze aanvraag, die alleen vervangende eindtermen omvat.

Criteria	Onderzoeksvragen VOI
1° het respect voor de fundamentele rechten en vrijheden;	1. Respecteren de vervangende eindtermen voldoende de fundamentele rechten en vrijheden van de leerlingen?
2° de vereiste inhoud, in functie van de sleutelcompetenties, zoals bepaald in artikel 139, § 2, en 262, § 2;	2. Formuleert de aanvrager de vereiste inhoud van de vervangende eindtermen in functie van de sleutelcompetenties, zoals bepaald in artikel 139, § 2, en 262, § 2?
3° de formulering a) gebeurt onder de vorm van eindtermen, uitbreidingsdoelen Nederlands, ontwikkelingsdoelen of specifieke eindtermen, naargelang van het geval;	3. Formuleert de aanvrager de vervangende eindtermen als eindtermen?
3° de formulering b) laat toe om na te gaan in welke mate bij een leerlingenpopulatie of een leerling eindtermen, uitbreidingsdoelen Nederlands of specifieke eindtermen worden bereikt of bij een leerlingenpopulatie ontwikkelingsdoelen worden nagestreefd.	4. Laat de formulering van de vervangende eindtermen voldoende toe om na te gaan in welke mate bij een leerlingenpopulatie die einddoelen worden bereikt?

De vier criteria laten echter onvoldoende toe om te beoordelen of leerlingen op basis van een curriculum dat volgens die criteria is geformuleerd, gelijkwaardige studiebewijzen behalen. Daarom voegt de Vlaamse onderwijsinspectie een vijfde inhoudelijke onderzoeksvraag toe:

- Zijn de vervangende eindtermen van die aard dat de leerlingen per sleutelcompetentie de vereiste competenties bereiken?

De VOI adviseert om de vervangende eindtermen als **gelijkwaardig** te beschouwen.

Ze onderbouwt dit advies op basis van een positief antwoord op de vijf onderzoeksvragen.

Onderzoeksvraag 1: respecteren de vervangende eindtermen voldoende de fundamentele rechten en vrijheden van de leerlingen?

De vervangende eindtermen **respecteren** de fundamentele rechten en vrijheden van de leerlingen.

Onderzoeksvraag 2: Formuleert de aanvrager de vereiste inhoud van de vervangende eindtermen in functie van de sleutelcompetenties, zoals bepaald in artikel 139, § 2, en 262, § 2 van de Codex?

De FSS hanteert in deze aanvraag het kader van de 16 sleutelcompetenties en **voldoet** zo aan dit criterium.

Onderzoeksvraag 3: Formuleert de aanvrager de vervangende eindtermen als eindtermen?

Aangezien de FSS vooral sleutelt aan kenniselementen binnen de doelzinnen van de decretale eindtermen en dus niet raakt aan het format daarvan, geldt voor de vervangende doelen automatisch dat zij **als eindtermen geformuleerd** zijn.

Onderzoeksvraag 4: Laat de formulering van de vervangende eindtermen voldoende toe om na te gaan in welke mate bij een leerlingenpopulatie of een leerling die einddoelen worden bereikt?

De formulering van deze eindtermen is **voldoende eenduidig om te kunnen evalueren** of leerlingen deze eindtermen hebben bereikt. De handelingswerkwoorden zijn eenduidig en de afbakening geeft de leraren voldoende richting.

Onderzoeksvraag 5: Zijn de vervangende eindtermen van die aard dat de leerlingen per sleutelcompetentie de vereiste competenties bereiken?

Zowel voor sleutelcompetentie 6 (wiskunde, natuurwetenschappen, technologie, STEM) als voor sleutelcompetentie 8 (historisch bewustzijn) geldt dat de vervangende **eindtermen toelaten om de vereiste competenties te bereiken, mits met volgende bedenkingen rekening gehouden wordt.**

- Voor historisch bewustzijn is het aangewezen om, in lijn met de Memorie van Toelichting bij het decreet van de vervangende eindtermen voor de tweede en derde graad, bij de duiding van vervangende eindterm VIII.1 op te nemen welke structuurbegrippen mogelijkerwijze invulling kunnen geven aan het historisch referentiekader. Voorts krijgen de leraren in de tweede en derde graad via de Memorie bij de niet-vervangen decretale eindterm 08.04 suggesties over te behandelen kenmerken. Dat gebeurt echter niet in de eerste graad omdat daar deze mogelijke kenmerken opgenomen zijn in een eindterm die wel vervangen wordt (08.01, vervangen door VIII.1). Dat zou best gelijkgetrokken worden.
- Voor natuurwetenschappen is het aangewezen om in lijn met de schrapping van atomen (vanuit de redenering dat het model pas aan bod komt einde tweede jaar) het concept 'verbinding' eveneens te bekijken. Het doel is hier immers vanuit experimenten (waarnemingen) een onderscheid maken tussen chemische en fysische verschijnselen. In het door de FSS doorgestuurde erratum van 26 november wordt aan deze bedenking tegemoet gekomen.